

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
до проєкту Закону України
«Про розвиток бджільництва та захист бджіл»,
внесеного народними депутатами України М. Нікітіною та ін.
Реєстраційний номер 5274-1 від 26 березня 2021 р.
До першого читання

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України вважає, що законопроект потребує доопрацювання.

2. Законопроектом пропонується врегулювати суспільні відносини щодо розведення, використання та охорони бджіл, виробництва, заготівлі, переробки та реалізації продуктів бджільництва, ефективного використання бджіл для запилення ентомофільних рослин сільськогосподарського призначення, інших видів запилювальної флори, створення умов для підвищення продуктивності бджіл і сільськогосподарських культур, використання бджіл та продуктів бджільництва у профілактиці та лікуванні захворювань людини, забезпечення гарантій дотримання прав та захисту інтересів фізичних і юридичних осіб, які займаються бджільництвом.

Частиною другою статті 5 законопроекту пропонується встановити, що «Відповідно до даного Закону та Закону України «Про громадські об'єднання» добровільним громадським об'єднанням пасічників (бджолярів) можуть надаватися владні повноваження, що визначені центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики в галузі бджільництва».

Згідно частини четвертої статті 4 Закону України «Про громадські об'єднання» громадським об'єднанням не можуть надаватися владні повноваження, крім випадків, передбачених законом.

Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

З огляду на зазначене, вважаємо, що частину другу статті 5 законопроекту доцільно виключити.

Частиною п'ятою статті 14 законопроекту пропонується встановити, що розміщення пасік на землях лісового фонду здійснюється безоплатно з урахуванням вимог Лісового кодексу України.

Згідно із статтею 18 Лісового кодексу України тимчасове користування лісами може бути: довгостроковим – терміном від одного до п'ятдесяти років і короткостроковим – терміном до одного року.

Довгострокове тимчасове користування лісами – засноване на договорі строкове платне використання лісових ділянок, які виділяються для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, проведення науково-дослідних робіт.

Короткострокове тимчасове користування лісами для заготівлі другорядних лісових матеріалів, побічних лісових користувань та інших потреб, передбачених цим Кодексом, здійснюється без вилучення земельних ділянок у власника лісів, постійного лісокористувача на підставі спеціального дозволу, що видається власником лісів, постійним лісокористувачем підприємствам, установам, організаціям, громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, іноземним юридичним особам.

Вважаємо, що частину п'яту статті 14 законопроекту доцільно викласти у наступній редакції:

«Розміщення пасік на землях лісового фонду здійснюється з урахуванням вимог Лісового кодексу України.».

Частиною п'ятою статті 29 законопроекту пропонується встановити, що не допускається пошкодження вуликів-колод та бортей і розорення бджолиних сімей, які оселилися в бортях та вуликах-колодах, вирізання та пошкодження дерев з вуликами-колодами на них та дерев з бортю.

Статтею 31 законопроекту пропонується встановити, що з метою охорони бджіл під час проведення лісогосподарських робіт забороняється вирубування медоносних (медодайних) і пилюконосних (пилкодайних) дерев, в тому числі знищення бортей та/або дерев, на яких розміщено вулики-колоди, кущів, скошування трав, які формують кормові ресурси бджіл, крім випадків поліпшення санітарного стану лісів та інших випадків, передбачених чинним законодавством за умов їх подальшого відновлення.

З метою відновлення лісових медоносних (медодайних) угідь після проведення лісогосподарських робіт суб'єктами господарювання забезпечується висаджування медоносних (медодайних) і пилюконосних (пилкодайних) дерев та кущів, у кількості не менше ніж та, що була використана (знищена) в процесі проведення лісогосподарських робіт.

Відповідно до статті 82 Лісового кодексу України обсяги робіт щодо відновлення лісів і лісорозведення визначаються на підставі матеріалів лісовпорядкування або спеціального обстеження з урахуванням фактичних змін у лісовому фонді України та стану земель, що підлягають залісенню.

Відновлення лісів проводиться способами, що забезпечують створення високопродуктивних лісів з господарсько цінних деревних і чагарникових порід.

Лісорозведення проводиться способами, що забезпечують створення продуктивних деревостанів з високими захисними властивостями.

Згідно з пунктом 8 Правил відтворення лісів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 № 303, відтворення лісів у всіх природно-кліматичних зонах здійснюється на лісотипологічній основі відповідно до потенційних лісорослинних умов.

У зв'язку з цим, пропонуємо:

у частині п'ятій статті 29 та частині першій статті 31 законопроекту після слів «вуликів-колод та бортей», «на яких розміщено вулики-колоди» доповнити словами «встановлених відповідно до чинного законодавства»;

у частині другій статті 31 законопроекту після слів «суб'єктами господарювання забезпечується висаджування медоносних (медодайних) і пилюконосних (пилюкодайних) дерев та кущів» доповнити словами «відповідно до типів лісорослинних умов», а слова «у кількості не менше ніж та, що була використана (знищена) в процесі проведення лісгосподарських робіт» вилучити.

Також законопроектом пропонуються визначення заходів щодо охорони бджіл, зокрема, при застосуванні засобів захисту рослин, щодо цього слід зазначити, що з метою уніфікованості із термінологією профільного Закону України «Про пестициди і агрохімікати» (далі – Закон) пропонуємо в тексті законопроекту застосовувати термін «пестициди і агрохімікати».

Крім того, запропоновану редакцію статті 30 законопроекту, якою передбачено, що застосування засобів захисту рослин у сільському та лісовому господарстві дозволяється виключно тих, які включені до переліку дозволених до використання в Україні, слід узгодити із вимогами частини першої статті 4 Закону, відповідно до якого забороняється, зокрема, застосування пестицидів і агрохімікатів до їх державної реєстрації, крім випадків, встановлених цим Законом. Вимоги щодо проведення державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів не поширюються на дослідні партії, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень; виробництво для експорту та виробництво дослідних партій, що використовуються для державних випробувань, науково-технологічних досліджень та випробувань, а також на агрохімікати за переліком згідно з додатком до цього Закону.

Разом з тим, встановлення порядку застосування пестицидів і агрохімікатів у цілому та визначення компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в галузі бджільництва на його затвердження, виходить за межі правового регулювання законопроекту та може призвести до неузгодженості з іншими актами законодавства.

Потребує визначення та взаємоузгодження термінологія «інші небезпечні для бджіл препарати (стимулятори, прилипачі, мінеральні добрива)», а також «препарати, які пройшли перевірку на токсичність для бджіл» виходячи з того, що при державній реєстрації пестицидів і агрохімікатів, відповідно до Порядку проведення еколого-експертної оцінки матеріалів, поданих для реєстрації пестицидів і агрохімікатів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. № 312, проводиться перевірка реєстраційних матеріалів на відповідність вимогам щодо біологічної ефективності препарату, його безпечності для навколишнього природного середовища, зокрема впливу препарату певної групи на нецільові об'єкти природної екосистеми, у тому числі бджіл.

Також законопроектом пропонується:

у абзаці третьому частини другої статті 2 розділу I законопроекту віднести до завдань законодавства України про розвиток бджільництва та захист бджіл

«збереження та поліпшення середовища існування бджолиних сімей, зокрема, у дикому стані;»;

у абзаці другому статті 3 розділу I законопроекту віднести до об'єктів галузі бджільництва, зокрема «робочі бджоли, бджолині матки, трутні, бджолині сім'ї (бджоли медоносні), які поширені у дикій природі, та яких розмножують та/або утримують у суб'єктах бджільництва;».

Вважаємо, що вживання словосполучень «дикому стані» та «дикій природі» є некоректним і на практиці може призвести до неоднозначного тлумачення норм законодавства і неконтрольованого вилучення із стану природної волі об'єктів тваринного світу.

Так, відповідно до статті 3 Закону України «Про тваринний світ» дикі тварини – хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі, утримуються у напіввільних умовах чи в неволі.

Дикі тварини, а також їх частини і продукти життєдіяльності (мед, віск тощо) є об'єктами тваринного світу.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про тваринний світ» спеціальне використання об'єктів тваринного світу здійснюється лише за відповідними дозволами чи іншими документами, що видаються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Ця вимога поширюється також на власників чи користувачів земельними ділянками, на яких перебувають (знаходяться) об'єкти тваринного світу.

Таким чином, запропоноване законопроектом віднесення диких бджіл до галузі сільського господарства, тобто бджільництва не узгоджується із Законом України «Про тваринний світ» і на практиці може призвести до незаконного (без отримання відповідних дозволів на спеціальне використання об'єктів тваринного світу та внесення збору за їх використання) отримання продуктів життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо) до яких відносяться, у тому числі, дикі бджолині (Apidae), яких в Україні налічується понад 600 видів.

**Міністр захисту довкілля та
природних ресурсів України**

Роман АБРАМОВСЬКИЙ